

Nejlepší poměry byly v živnostech stavebních a živnostech jim příbuzných (cihelny, cementárny atd.), dále v průmyslu automobilovém, kovoprůmyslu a přechodně v hutnictví. Poměrně nejhorší podmínky byly v průmyslu textilním a plátenickém. Celkem však možno říci, že situace na trhu práce byla v r. 1928 značně lepší než v letech minulých.

K osvětlení otázky veřejného sprostředkování práce v r. 1928 je k výroční zprávě připojen diagram a několik tabulek. Oma.

Oswald Külpe: Úvod do filosofie. Podle dvanáctého vydání, jež upravil August Messer, přeložil Hanuš Sýkora. Předmluvu k českému vydání napsal prof. J. B. Kozák. Praha, 1929. Str. I—VIII a 420. — O. Külpe jako zakladatel würzburgské filosofické školy, jež na podkladě experimentálním obírá se problémy lidského myšlení, není u nás neznámým filosofem. V jeho filosofii se uplatnila snaha chápat přírodní skutečnost objektivně (srv. jeho spis *Die Realisierung* — příspěvek k založení reálních věd). Neméně významným jest jeho úvod do filosofie, který je mnohostranný a velmi kritický. Zvláště dobře zpracoval autor části o hodnocení a o vědách hodnotících, čímž jeho Úvod nabyl významu i pro kruhy právnické.

Knihu svou rozložil Külpe na čtyři kapitoly. První kapitola jedná o pojmu a dělení filosofie, druhá probírá filosofické disciplíny, třetí kapitola filosofické směry a čtvrtá se obírá úkolem a systémem filosofie. Není účelem tohoto referátu registrovat všechny problémy, jichž se autor ve svém Úvodu dotýká, nýbrž toliko upozorniti na to, v jakém směru je jeho kniha důležitá i pro právníky.

V první kapitole seznamuje nás autor s pojmem a dělením filosofie. Podává přehled pokusů o určení pojmu filosofie od dob nejstarších až po dobu nejnovější a zdůrazňuje, že se v přítomnosti dává přednost té definici filosofie, jež definuje filosofii jako vědu o principech. Proměnlivostí rozsahu filosofie jsou dány potíže s jejím dělením. Autor pokládá za užitečno činiti rozdíl mezi všeobecnými a zvláštními filosofickými disciplínami. Všeobecné se vztahují na celý stav našeho vědění a poznání, zvláštní pak disciplíny na určité jeho výseky a úkoly. K všeobecným filosofickým disciplínám počítá metafysiku jako souhrnné učení o skutečnosti, noetiku s logikou a všeobecné učení o hodnocení. Ke speciálním filosofickým disciplínám řadí přírodní filosofii, etiku a filosofii práva, estetiku, filosofii náboženství a filosofii dějin. Sociologii probírá v rámci filosofie dějin.

V kapitole druhé rozbírá autor jednak obecné filosofické nauky (metafysiku, noetiku a logiku), jednak zvláštní filosofické nauky (přírodní filosofii, psychologii, etiku a filosofii práva, estetiku, filosofii náboženství, filosofii dějin). Od metafysiky jako nauky o podstatě reality správně odděluje noetiku jako vědu o principech poznání. Noetiku definuje v širším a užším smyslu. Noetika v širším smyslu je věda o materiálních a formálních principech poznání, v užším smyslu je věda, která se zabývá jen materiálními principy poznání. Myšlenkám nechce autor připisovat jako Platon nějakou mimoduševní realitu, také nechce na rozdíl od Rickerta akceptovati pro objektivní poznatky zvláštní říši hodnot. Předním úkolem noetiky jest určení obsahu vědění vůbec neboli otázka po možnosti vědění. Proto je pro ni důležité stanovit hranice mezi vírou a vědou, mezi transcendentním a immanentním. Právnicka budou kromě výkladů o noetice zajímati i výklady o logice, jež je vědou o formálních principech poznání. Autor líčí zajímavě její vývoj od jejího zakladatele Aristotela. Ze zvláštních filosofických nauk má kromě psychologie velkou důležitost výklad o etice a filosofii práva. Etika jako normativní disciplína je vědou o tom, co býti má. Její normy, pokud jsou v rámci empirické etiky, mají jen hypotetickou platnost. Filosofie práva vyrostla historicky z předpokladu přírodního, přirozeného práva, jež stojí proti právu pozitivnímu. Přirozené právo a právní filosofie

byly až do XIX. století dohromady spojeny. Právní filosofie podle autora je filosofií právní vědy. Taková filosofie jest užitým vědo-slovím, které pojednává o materiálních a formálních předpokladech právní vědy. Jsou tu i pojmy, které jdou svým významem za pravovědu samu a proto nemohou býti vůbec touto odbornou vědou plně zpracovány, na př. pojmy jednání, vůle, pokusu, náhody, svobody, kauzality. Z druhé strany přicházejí tu pojmy, které jsou vlastní pravovědě, jako pojmy práva, trestu, právnické osoby, přičitatelnosti, a autor konstatuje, že zde vykonali právníci sami nejlepší kus práce. Za druhý hlavní úkol filosofie práva prohlašuje autor kritiku a vzdělávání platného pozitivního práva ve smyslu mravního svědomí.

V kapitole třetí probírá autor jednotlivé filosofické směry, a to směry noetické (racionalismus, empirismus, kriticismus, dogmatismus, skepticizmus, pozitivismus, idealismus, realismus a fenomenalismus) a a směry metafysické. Čtvrtou kapitolou o úkolu a systému filosofie je ukončena zdařilá učebnice, která ke všem nadhozeným problémům připojuje výčet významnější literatury, umožňujíc tak snadnou orientaci v literatuře filosofické vůbec a právněfilosofické zvláště. Tento výčet literatury by arci leckdes potřeboval revise a doplnění, aby odpovídal nejnovějšímu stavu literatury.

K úvodu v »Úvod do filosofie« byl přeložen do češtiny již v r. 1900 a tento překlad byl již dlouhá léta rozebrán. Lze proto vítati nový překlad, jemuž se dostane zajisté větší pozornosti v době, kdy studium filosofie se stalo nezbytností pro právníka, jenž chce proniknouti logickou strukturou právního systému.

Dr. Bohumil Kučera.

Prof. Dr. Stanislav Dnistrjanský: Základy moderního práva soukromého. Nákladem České akademie věd a umění. V Praze 1928. Velká 8°. Cena ? Stran 347. — Kniha, jejíž autor se hlásí k Ehrlichově volnoprávnímu hnutí, je asi nejrozsáhlejším sociologickým systémem soukromého práva, vyšlém v českém jazyku. Je to jistě pozoruhodné dílo, jehož hlavní chybou je, že chce být právnické, z čehož povstává někdy beznadějná spleť právnických, sociologických a hospodářských pouček a pojmů, jež vede často k neplodnému tvoření nových termínů, k pochybným exkursím do cizích disciplin (na př. překonaný výklad o vzniku sociálních útvarů, výklad pojmů hospodářských na str. 172) a k neužitečným analogiím (str. 12). Autorovým výkladům chybí noetický základ, z kterého by mohl pozorovat právní vědu jako jednotný systém, takže se zde stává vlastně syntesou sociologie a národního hospodářství.

Autor dochází k pojmu práva geneticky, hlavně historickým pozorováním (str. 9). Není zde však konsekventní, neboť nechá právo tvořit více méně mystickou volonté générale, »společnosti«. Právo je u něho charakterisováno obsahem, naprosto ne formou (na př. normou), nýbrž »řádem«, t. j. tím, co udržuje společnost. Je tedy každému necháno na vůli, aby z jednotlivých pravidel vyčetl, co je právem a co ne. Právo státu a veřejných korporací je jen částí práva, někdy snad ani není vlastním právem. Existuje ještě právo obyčejové, produktem obou je právo právníků.

Autorovo učení je totiž v jádře přirozenoprávní. »Právo již bylo dávno před tím, než z něho byla vytvořena pravidla; popírati existenci práva mimo právní předpisy bylo by totéž, co vylíti dítě s koupelí« (str. 196). Kdo by si nevzpomněl na učení o moci ustavující a ustavené? Přirozeně staví často proti sobě stát a právo (proti státu ještě národ). Stát figuruje u něho ještě jako starý, vrchnostenský stát z doby před Velkou revolucí, stojící proti občanům, společnosti, ne jako moderní, demokratický stát, občany tvořený. Žádá dokonce od soudce, aby při nalézání práva hledal »v zákonech, zároveň nebo v druhé řadě v sociálních svazech« (str. 332), neboť »moderní soudce je sice státní